

Çırpınarak Düşer Yapraklar*

Gönül Malat

Çiğ düşmüş olmalı
ıslak kirpiklerine.
Uyandırmasın kimse
uyuyan bu çocuğu.
Bir zamanlar karnımda
böyle derin uyurdu.**

** Gabriela Mistral, Derin Uyku şiirinden

Demir kapıların sırayla kapanması, uzun koridorda ardı ardına yankılandı. Floresan her zamanki gibi sayım bittikten sonra da sönmedi. Herkes yataklarına yönelirken Zühre, yalnızca geceleri kullanabildiği hazır bezi, oğlu Tahir'e bağlamaya girişti. Çocuğa gündüzleri düğümledikleri ise yıkaması, kurutması ayrı dert olan, boklardan sararmış patiskalardı. Çoğu zaman poposunda soğuk ve nemli bezle dolanıyordu yavrucak. “Bu delikte oğluma nasıl öğretilmiş şu tuvalet işini Allah'ım? Ne etmeli, bilmem ki? Param da yetmiyor hazır bezlere. Zavallı anacığım, iki büklüm hâlde temizliğe gidip anca para gönderebiliyor. Var git sen düşün Zühre! Bunları o azmış, sarhoş kocanı bıçaklamadan düşünecektin kızım. Kucağında çocuk, kırılmış elinle nasıl da buldurdun şah damarını bilmem ki?”

*Bu öyküde, Sahra Atıla'nın Medyascope'taki, “Mahpus anne ve uzmanlar anlatıyor: Cezaevinde büyüyen çocuk olmak” adlı araştırma yazısından esinlenilmiştir.

Her gece olduğu gibi Tahir'le yine göz kapama oyununa başladı. İçerisi loş sayılsa da bu ışıktaki çocuğun uyuması biraz uzun sürüyordu. Zühre'nin ezgiyle söylediği, Çırpınma, kıpırdama hadi sarıl bana! Çırpınma, kıpırdama hadi sarıl bana! Tahir'in ninnisiydi. Arada Tımbır tıp, yum zeytin gözlerini, sıkıca yum, gibi üç beş kelime daha eklense de ana oğula has ninninin asıl nakaratıydı bu eylemsizlik sözleri. Zühre daha hapis haneye gelmeden kocasını öldürdüğü haberi koğuşta yayılmıştı. Demir parmaklıkların kidemlisi Fahriye Abla, "Ben neler gördüm neler, şu betonlar dile gelse de anlatsa! Bi dinleyelim, bakalım ne olmuş? Hele sabır, az sabır!" diye yatıştırdı diğerlerini. Hepsisi de onu iri yarı, güçlü, kuvvetli biri olarak hayal ediyordu. Kapıda gardiyanın yanında belirence çelimsiz, zayıflıktan elma-

cık kemikleri dışarı fırlamış, hafif dişlek, kucağında zeytin gözlü Tahir'yle Zühre'ydi işte. Bir kolu da omzuna kadar alçılıydı. O kadar ufak tefekti ki, yalnızca alçıdan ibaret gibi duruyordu.

Koğuşa girince kadınların şaşkın bakışlarından ne düşündüklerini hemen anladı. "İstemedim öldürmeyi. Vallahi de, billahi de istemedim. Çok içmişti. Nereden bulduysa eline bir demir aldı. Daha ilk vuruşunda kolum kırılmış. Baktım, ağlıyor diye Tahir'in üstüne yürüyor, öldürecek onu. Önce Tahir'i aldım koltuğumun altına. Bir bıçak buldum oralarda. Can havliyle kırık elimle bir savurdum. İşte buradayım. Hiçbirini hatırlamıyorum. Keşke böyle olmayaydı," diyerek yaşlı gözlerle koğuştakilerin merakını giderdi.

Bir buçuk yaşındaki oğlana -nedendir bilinmez- ranzanın üst katında yatmak iyi geliyordu. Kadınlar, çocuğu kırmayıp o yataklardan birini Tahir ile Zühre'ye verdiler. Tecrübeli mahpus Fahriye Abla, "Güzellikten yoksun bu dört duvarda, ranzanın merdivenlerinden inip çıkmak, çocuğun tek oyunu. Ne yapsın başka yavrucak? Çocuklar, ah çocuklar! Beton kokulu delikte bile yaşama tutunacak ille bir şey buluyorlar," diye iç geçirirdi hep.

Yaşama tutunan yalnızca bu küçük oğlan değildi. Kendinden vazgeçmiş olan Zühre bile Tahir için hayata yapışmış, bırakmıyordu. Yazgısının onu çe kiştirdiğinden kat be kat az ve çelimsiz, ucundan asılıyordu yaşamın. Ama paramparçaydı. Tahir'in

zeytin gözleri, babasını öldürmüş bu kadının saçılmış kırıntılarını en olmadık mekânda eksik gedik de olsa yapıştırmayı başarmıştı. Zühre bundan sonra kendisiyle savaşıyordu. Ya içinde bir güve büyütüp azar azar kendini yiyecekti ya da kabuk tutmuş yerlerinden aşılı yeni sürgünler verecekti. Şu kahpe dünyada nasıl mümkün olacaksa, çilenin seyrek dokunmuş sepetini doldurmak Zühre'ye denk gelmişti.

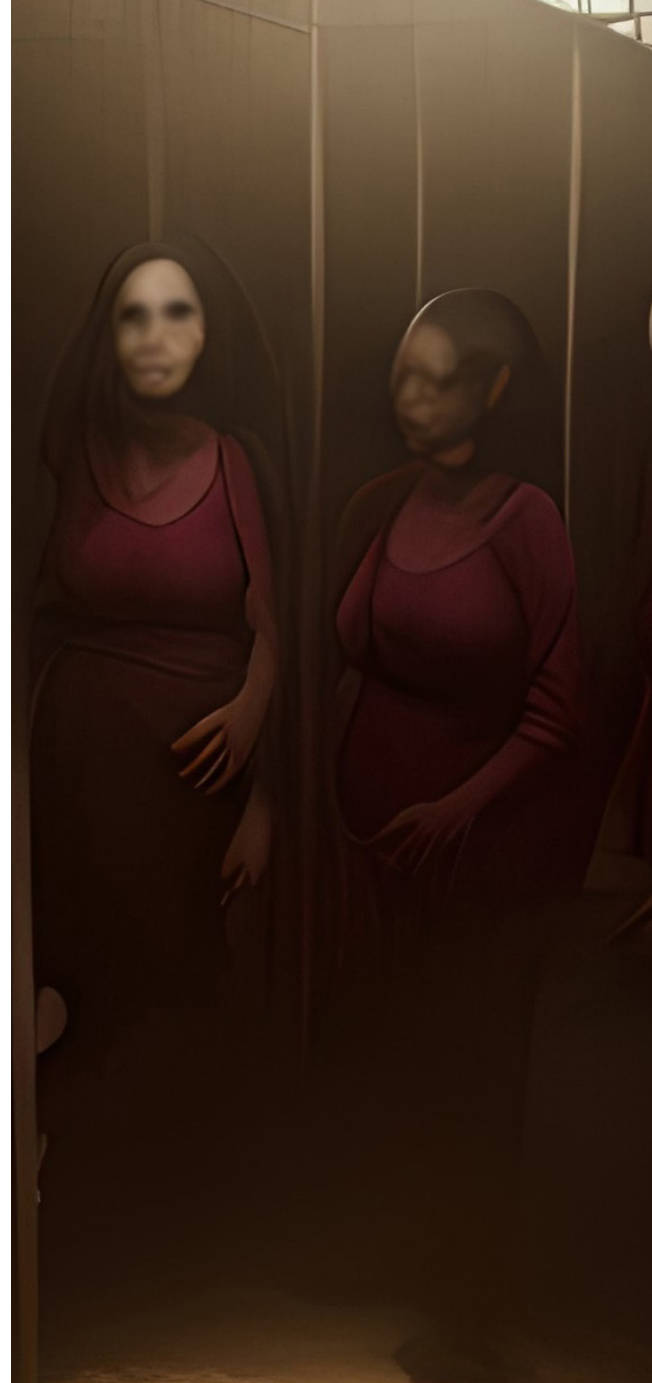
Bir gün Fahriye Abla, Tahir'e aldıracağı resimli bir masal kitabıyla döndü görüşmecisinin yanından. Masal kitabının her sayfasında kırmızı "Görölmüştür" damgası, kadınları kahkahaya boğdu. Tahir de hiçbir şey anlamadan onlara katıştı. Çocuğun kitaba bakışı, karıştırması, sevinci ve dillere destan mutluluğu mahpusların üzerine sinmiş, dört duvarın kasvetini söküp atmıştı.

Fahriye Abla, Tahir'i şen şakrak görünce, Mahpushanede hatırlamamayı, hayal kurmamayı, özlememeyi öğrenirsin. Yaşadığın ana yapışamazsan, mahvoldun... O anı, özgürmüş gibi, ama tel örgülerin ardında olduğun gerçeğini bir an bile aklından çıkarmadan değerlendirmek zorundasındır, diye söylendi. Çocuk yüzünden pek keyiflenmişti. Günbatımına karşı hem de bağ

bozumunda kavunlu, peynirli bir çilingir sofraya hayal etti. Ama uzun bir, "Offf!" çekmekle yetindi.

Tahir yaprakları, evleri, bazı kuşları, ağaçları ve daha birçok şeyi bu masal kitabından öğrendi. Dış dünyaya dair bildiği tek şey açık havaya çıkınca ancak başını kaldırıp görebildiği bulutlar ile gökyüzüydü. Kırmızı damgalı Külkedisi masalı, koğuşa epey renk getirmişti. Kadınlar "Bıcırık gel buraya," deyip kitabı sırayla okuyorlardı. Tahir, masalın tüm cümlelerini ezberlediğinden, oyun olsun diye kasıtlı şekilde veya yanlış okuyan birisi olursa hemen düzeltiyordu.

Anne ve oğulun parmaklıklar ardında geçirdikleri süre altı ayı aşmıştı. Elbirliği ile sütün kesilen çocuk, artık sol başparmağını emiyordu. Zühre'ninse oğlu için alacağı ek gıdalara parası yetmiyordu. Maddi durumu iyi olsa bile malzemeleri içeri almak pek zor oluyordu. Allah'tan çocuk yoğurdu çok seviyor; şekerlisi,

tuzlusunu, kimyonlusunu, nanelisini, her türlü süsünü ayrı bir yemek çeşidiymiş gibi yiyordu. Gece sayımından sonra annesi, Çırpınma, kıpırdama hadi sarıl bana! Çırpınma, kıpırdama hadi sarıl bana! ninnisini söylemeye başladığında, sol başparmağı doğrudan ağzına gidiyor, öyle uykuya dalabiliyordu. Zühre, sabahları da onu uyandırıp mahmur mahmur sayıma katıyordu. İkisi de bu kapalı karanlık kutuda yaşamaya alışmışlardı.

Tahir, bir gün ellerini arkadan bağlamış, Fahriye Abla'nın iplerinden birini tesbih gibi eline almış, kendinden büyük adımlarla, dizlerini bükmeden yürüyordu. Zühre, "Oğlum ne yapıyorsun sen?" diye söylenince çocuk, "Ben gardiyanım. Otur yerine. Sıçmayayım bacağına!" demez mi? Koğuş kahkahadan inerken, kadının içi ağladı. Bunu çözse çözse hapishanenin kıdemlisi çözerdi. "Abla, sen terzisin. Al bu çocuğu yanına. Ver eline iğne iplik. Oyalansın dikişle. Gözünü seveyim. Yoksa bacağıma sıçacak, duydun," dedi yüzünde acı bir gülümsemeyle.

Fahriye, terzihaneden getirdiği kumaş artıklarına, gizlice iliştiirdiği iğne iplikle Tahir'in terzilik kurslarını başlattı. Doğrusu oğlan pek yetenekliydi. Eline de yakışıyordu. Ama iğneyi avuç içine derince batırınca serüvenin sonuna geliverdiler. Neyse ki akıllarına bavul boşaltıp yeniden yerleştirme fikri düştü. Yeni oyun da oğlanı epey eğlendiriyordu.

Fahriye Abla'nın artık iyi hâlden tahliye olması bek-

leniyordu. Betonlar arasında dile kolay yedi buçuk sene. Gerçi Tahir geldikten sonra koğuştaki herkes için zaman çabuk ilerlemişti. Kadın, özleyecekti bu zeytin gözlü veledi.

Zühre, ablasının hazırlıklarını yaptığı son gece kulağına eğildi. "Çıkınca nereye gideceksin abla? İşin, evin hazır mı? Söylenenler doğru mu? Hadım mı ettin adamı?" diye sordu. Çocuk kucağında uyurken ranzayı tırmanmak zor olduğundan, "Tahir'i uyut, gel konuşalım," diye ısrar etti Fahriye. Çocuğun içi geçer geçmez de ablasının yanında bitti.

"Bak kızım, ben Hatay Harbiyeliyim. Şimdiki adı Defne! Bursa'da olduğuma bakma. Ben içerdeyken kocam, oralardan Bursa'ya taşıyıp sahip çıkamadım kadına diye kahrından öldü. Döncem memleketime. Hatay'da askerlik yaparken tanıştık kocamla. Evlendik. Bursa'ya yerleştik. Rahmetlik kocamın memleketi burası! Geldiğimde gencim, güzelim, boylu posluyum tabii. Altıparmak'ta bir dükkân açtık bana. Dikkat çekmiş olmalıyım. Kızım beş yaşında, üstelik iki buçuk aylık hamileyim."

Zühre pür dikkat ablasını dinliyor. Neredeyse soluk almayacak; bir şey kaçırmamak için.

"Bir düğüne elbise yetiştirmem lazım. O yüzden dükkânda'yım. Geç çıkıcam biraz. Piç kurusu meğer günlerdir beni takip ediyormuş. İçeri daldı, kapıyı kapadı. Ben güçlü kuvvetliyim, o benden de kuvvetli. Saldırdı. Elbiselerimi yırttı. Gözümün önünden bir an kızım geçti. Ona mirasım, adı kirlenmiş

bir ana olacaktı. Gerçi böyle de kirlendi ya, neyse işte!” Arada Tahir’in parmağını emmesi duyuluyordu. “Elime, elbiseleri biçtiğim makas geçti. Kestim attım herifin çükünü!”

Zühre’nin sonuna kadar açılmış ağzına elini kaparken “Aaaa,” dediği duyuldu. Şaşkınlığı tüm yüzünü kapladı. “Üzgün müyüm? Evet, hem de çok. Hatta üzüntüden düşük yaptım. Geçiyor mu? Geçmiyor, sadece şekil değiştiriyor. Anca ondan sonra devam edebiliyor insan. Zaman az biraz merhem oluyor. İyileşemiyorsun ama iyi oluyorsun. Biliyorum duymak istediklerin bunlar değil. Fakat böyleyken böyle işte! Amaaan, bak şimdi sana anlatırken birleştirdim. Bizim oraların masalıdır, söylenir hep. Ben de defne ağacına dönebilseydim ne güzel olurdu? Apollon’dan kaçan Defne gibi!” Tahir ağlamaya başlayınca harlı sohbet yarım kaldı.

Fahriye Abla yaşadığı onca acıyı, öyle kolayca anlatıvermişti ki, söyledikleri olayların gerçekliği konusunda insanı şüpheye düşürüyordu. Ama Zühre koridorları zar zor aydınlatan loş ışıkta bile ablasının gözlerindeki o utangaç, koyu hüznü ve içindeki derinliklere çağıldayan pişmanlığı görmüştü.

Hikâyenin sonunu öğrenemedi Zühre. “Defneye dönmek ne demek?” hayatı boyunca bunu merak edecekti. Bir de ablasının yargıca olayı nasıl anlattığını? Çileli ama direnen annenin, bundan sonra kadını her hatırladığında hınzır ve utanık bir gülüş yayılacaktı yüzüne.

Fahriye Abla tahliye edildikten sonra Tahir onu çok aradı. Geceleri altına işemeye başladı. Zühre’nin boğazına oturmuş sevinçle karışık ayrılık yüküyle, bağdaş kurduğu yeri pek sevdi.

Ana oğul, duvarın öte yanına ait yitik hayallerini umutlarla süslerken, Kasım’ın güneşli ama Lodoslu bir gününde açık havaya çıktılar. Tahir, mahpushanenin duvarlarını aşmış, kendilerine doğru uçuşan çınar yapraklarını görünce, peşlerinden koşarak, “Anneee bak! Yapraklar çırpınıyor! Çırpınıyooor!” diye bağırmaktan kendini alamadı.

